

neden ve niçin?



İnsanlık geçmişinden bugüne tasarlayabileceği ve soyutlayabileceği derecede insanlaşmış, avcı toplayıcı toplumdan yerleşik düzene tarım toplumuna geçmiş, önce köy sonra kent kurmuş ve daha sonra büyük devletler, imparatorluklar örgütlemiştir. Diğer bir deyişle matematiği gelişen toplumlar komşu toplumlara göre daha gelişmişlerdir. Hatta günümüz dünyasını geliştirenler modern toplumu yaratanlar matematikçilerdir de denebilir. İnsanlık daha avcı toplayıcı düzenden itibaren bazen kemik parçalarıyla, bazen çakıl taşlarıyla, bazen küçük dal parçalarını gruplayarak, bazen ellerini sayarak, çok sonraları geliştirdiği abaküsle hesabının, işlevlerinin kaydını tutmak istediği özelliklerini ölçülemiştir. Şüphesiz, bu gelişme daha başından itibaren bütün avcı toplayıcı gruplarda görülmüş, fakat insanlığın çok azı bunu ilerleterek, gelişken atılımlar üretebilmiştir. Bu ilerlemeleri gösteren toplumlara Çin, Maya, Roma, Yunan, Mısır, Babil, Hint toplumları örnek verilebilir.

Fakat bunlardan da yalnızca Antik Yunan toplumu demokrasiye dayanan monarşiyle, yasalarla yönetilmelerinin de katkısıyla, ilk kez Thales tarafından ortaya atılan ve hızlı bir gelişimle çığır açan ispat yöntemine dayan bir matematik geliştiren diğerlerinden ayrılmıştır. Yunanlılar, sorunlarının çözümünü için her zaman kendilerine neden? ve niçin? sorularını sormuşlardır. Uygulamalarında bu neden? ve niçin sorularına verdikleri yanıtlar onların pozitif bilimlere ulaşmasını sağlamıştır. Bu vargılarla, Eski Yunanlılarda tümdengelimle dayanan kapsamlı ispat teknikleri gelişmiş, ölçebildikleri sürece hep bir adım ileriye gitmişlerdir. Eski Yunan Medeniyeti'nin çalışmalarıyla, çağdaşlarının çağının çok ilerisinde bir gelişim göstermesinin nedeni, Neden? Niçin? sorularını sürekli yaşamlarında tutmaları, Thales, Anaximander, Anaximenes, Eunopides, Pisagor, Parmenides, Oenopides, Anaxagoras, Eulubides, Euridus, Agatharchus, Philolaus, Zenon,

Antiphon, Sokrates, Hippocrates, Demokritus, Hippias, Euclides, Archytas, Eflatun, Eudoxus, Aristoteles, Dinosstrarus, Archimed, Apollonius, Callippus, Thenon, Henon gibi adını yazamadığım birçok matematikçiye sahip olmalıdır. Yergici aklın üstünlüğüne dayanan Yunan Medeniyeti zamanla gelişmiş ve toplumun Akdeniz ticaretine hakim olmasıyla kayıtlama sistemi daha da ilerlemiştir. Muhasebenin (kayıt tutmanın) gelişmesi uygarlığın durum değerlendirmesi yapmasına olanak tanımış, değerlendirme sonuçlarına dayanan gelecekteki uygulamalar şekillenmiştir. Varılan bu noktada planlama yetisi her alanda gelişmiş, uzun vadeli çalışmalar birbirini izlemiştir. Yapılan çalışmalar geleceğe kuşaklara aktarmak için Mısırlıların papirüslerinden, Babillilerin tablet yapımı zahmetli çivi yazısından, Mayaların kodekslerinden farklı olarak eserler, yapımı kolay, kullanışlı, dayanıklı olan kitaplara yazılmışlardır. Böylece, çalışmalar birikerek, bilimcilere kendinden önceki çalışmalara ulaşarak daha ileri düzey çalışmalar yapma ortamı hazırlanmıştır. Çalışmalar diğer toplumlarda da kaydedilmiştir, fakat hiçbirinde öncül ve çağdaş çalışmalar verilmemiş ve doğal olarak eleştirel kültür gelişmemiştir. Bunun tersine baskın bir çoğunlukla, bütün medeniyetlerde eleştirilme, bir yenilgi olarak görülmüştür.

Kavimler göçü sırasında, Avrupa'yı istila eden barbar kavimler Antik Yunan Uygarlığı'nın en gelişmiş, en verimli olduğu güney Avrupa topluluklarını yok etmişlerdir. İnsanlık tarihsel serüveninde, hep nereye ait olduğu sorusunun cevabını merak etmiş, yanıtlayabildiği oranda geçmişinden kuvvet almış ve ona yaraşır bir yaşam sürmüştür. Güney istilacılarının aksine kuzey istilacıları, soyut düşünebilmenin, soyut düşünebileceği derecede insanlaşabilmenin, avcı toplayıcı topluluktan tarım toplumuna geçebilmenin, önce köy sonra kent kurmanın, ardından büyük devletler, imparatorluklar örgütlemenin, neden? ve niçin? sorularını sorabilen yergici akla sahip olabilmenin yolunu bu büyük uygarlığın mirasçısı olmakta görmüşler ve geçmişlerini bu uygarlığa dayandırmışlardır. İnsanlığın dayandığı geçmişini anlaması, yemek içmek kadar önemli ihtiyaçtır, doğaldır ve en az onlar kadar yaşatıcıdır. Bu öğretici, eğlenceli arayış yüzyıllarca sürmüş ve Eski Yunan Uygarlığı'nın eleştirici, ispatlayıcı, planlayıcı yaşam felsefesi kuzey istilacıları tarafından benimsenmiştir. İstilacılar amaçlarına ulaşmış, büyük güçler haline gelmişlerdir. Bunda şüphesiz, matematik aklın

nimetlerinden yararlanamayan veya sınırlı düzeyde yararlanan toplumların kısa güncel planlarla yaşaması, medeni toplumların-eski istilacıların- etkin uzun süreli ve aşamalı planları karşısında hazırlıksız yakalanmaları yatmaktadır. Geçmişleri ne derecede barbar olursa olsun bugün bu toplumlar Antik Yunan Medeniyeti'nin öğretilerini benimsedikleri için medeni toplumlar olarak anılmaya hak kazanmışlardır. Geçtiğimiz yüzyılda akımlar soyut düşünmeyi temsil eden sıfırlar (00000) ile somut dünyayı temsil eden birlerden (11111) oluşan (10101010) yazılımı geliştirerek devrim denebilecek bir buluş olan bilgisayar üretilmiştir. Bütün bu gelişmeler şüphesiz neden? ve niçin? sorularının sonuçlarıdır.

Antik Yunan Medeniyeti'nin filizlendiği ülkemiz topraklarında ise Avrupa'dakine benzer olarak ortaçağın aşma yolunda Mustafa Kemal ile büyük atılımlar atılmış, bir sıçrayış süreci yaşanmış, fakat hurafeciler, kabuğuna sığamayan öncülleriyle birlikte 68liler, 78liler; kendini sağ veya sol olarak tanıyan gruplar tarafından bilinerek veya bilinmeyerek hareket durdurulmuştur. Kuşkusuz birtakım grupların, hareketi Atatürkçülük, Kemalizm, Sosyalizm, Faşizm, Leninizm, Marksizm, Maoizm gibi değerlendirmelerle doktrinleştirmeleri yergici toplumun gelişmesini durdurmuştur. Başlangıçta, Eski Yunan Medeniyeti'nin yergici, yargıcı kimliğine ulaşmak amaçlanmış, fakat hareket matematik bir yana hayatının hemen hemen hiçbir alanında söz üstüne söz söylememiş, ispatın egemen olmadığı, biaoht kültürünün baskın yaşandığı Türk kültürüne dayandırılmış, kılık-kıyafet yenilikleriyle dış görünüş değiştirilirken düşünme işleyişi değişimi amaçlanmış, fakat bu süreçte istenen olgunluğa ulaşamamıştır. Zamanın gerekleri ve çetin şartları göz önüne alındığında, geçmişimizi Eski Yunan Medeniyeti'ne dayandırmanın güçlüğü ortaya çıkmakla birlikte, imkansız olmadığı açıktır. Fakat Avrupa Medeniyeti'ndekine benzer olarak kökenimiz matematikte çalışmaları olan Mayalara dayandırılmıştır, fakat onlar da hiçbir zaman Eski Yunan'daki gibi bir ispat ve sorgulayıcı bir yaşam düzeyine ulaşamamışlardır. Öğretilerin yararlılığı güney Avrupa tarafından da algılanmış bu dönüşümü onlar da geçirmişlerdir. Birçok yazılı kaynaktan olduğu gibi bu yetinin Avrupa'ya mal olduğu, medeniliğin, gelişmişliğin, üretilirliğin Avrupa'nın genlerinde olduğu savı ise doğru değildir. Eski Yunan öğretilerini anlayan, kendine mal eden herkes Eski Yunan düşünsel işlevini kazanabilir.